

विमा संचालनालयातील अधिकाऱ्यांना वित्तीय
अधिकार प्रदान करण्याबाबत...
वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८ (भाग-२)

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.४३/विमा प्रशासन,
मंत्रालय, हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : १९ ऑक्टोबर, २०२०

- वाचा : (१) वित्त विभाग, शासन निर्णय क्रमांक विअप्र-१०८९/(४९)/विनियम, दि.०३.०७.१९९०
- (२) विधी व न्याय विभाग अधिसूचना क्र.DCA-१०९३/१२/(२७)-XIX, दि.०७.०४.१९९४
- (३) वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र.विमासं-१०१०/प्र.क्र.५०/विमा प्रशासन, दि.१५.०५.२०१२

प्रस्तावना :

शासन निर्णय, दि.०३.०७.१९९०, शासन अधिसूचना दि.०७.०४.१९९४ आणि शासन निर्णय दि.१५.०५.२०१२ अनुसार विमा संचालनालयास वित्तीय अधिकार नियमपुस्तिका, भाग-२ अनुसार काही वित्तीय अधिकार प्रदान करण्यात आले आहेत. तथापि हे वित्तीय अधिकार प्रदान करून दीर्घ कालावधी उलटला असल्यामुळे सदर वित्तीय अधिकारात कालानुरूप वाढ करणे आवश्यक आहे. सन १९९० पासून विमा संचालनालयाच्या आर्थिक प्रगतीमध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ झालेली असून ती विमापत्रकांची संख्या, विमा जोखीम, विमाहप्ता रक्कम तसेच विमादावे यामध्ये झालेल्या वाढीवरून दिसून येते. उपरोक्त शासन निर्णयान्वये विमा संचालनालयातील अधिकाऱ्यांना प्रदान करण्यात आलेले वित्तीय अधिकार हे सध्याच्या स्थितीत अत्यंत कमी असल्याने हे वित्तीय अधिकार राबविण्याचे प्रत्यक्ष काम वरिष्ठ अधिकाऱ्यांवर येत आहे. यास्तव, विमा संचालनालयातील कामाचे योग्य संचालन व वितरण शक्य होण्याकरिता विमा संचालनालयातील अधिकाऱ्यांच्या वित्तीय अधिकारात वाढ करण्याची करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

वित्तीय अधिकार प्रदान समितीने दिलेल्या मान्यतेनुसार संबंधित प्रशासकीय विभाग म्हणून वित्त विभागाला व विमा संचालनालयातील अधिकाऱ्यांना या निर्णयासोबत जोडलेल्या परिशिष्टामध्ये दर्शविल्याप्रमाणे आणि त्यात दर्शविलेल्या विहित अटींच्या आणि शर्तींच्या तसेच विहित वित्तीय मर्यादेच्या अधीन राहून वित्तीय अधिकार प्रदान करण्यास शासन मंजूरी देत आहे.

२. या निर्णयाद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या वित्तीय शक्तींचा वापर हा विविध वित्तीय प्रकाशनांमध्ये अंतर्भूत असलेले नियम आणि विनियम यामधील अटींच्या व शर्तींच्या अधीन तसेच शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या कार्यकारी आदेशांच्या अनुपालनाच्या तसेच खालील अटींच्या अधीन राहून करण्यात यावा :-

(१) ज्या प्रकरणी विशिष्ट मानके विहित केलेली असतील अशा प्रकरणी विहित मानकांचे अनुसरण करण्यात यावे.

(२) प्रदत्त शक्तीचा वापर करुन दिल्या जाणाऱ्या मंजुरीबाबतचा प्रत्येक आदेश संबंधित सक्षम अधिकाऱ्याच्या मान्यतेने निर्गमित करावा. संबंधित सक्षम अधिकाऱ्याच्या मान्यतेने आदेश निर्गमित केले आहेत, असा स्पष्ट उल्लेख प्रत्येक मंजुरी आदेशात करण्यात यावा. प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या शक्तीच्या संदर्भात संबंधित प्रभारी शासन सचिव हे सक्षम अधिकारी आहेत.

(३) या वित्तीय अधिकारांचा वापर करुन मंजुरी आदेश निर्गमित करताना सक्षम प्राधिकाऱ्याने सदर मंजुरी आदेशांची प्रत, इतर सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांप्रमाणेच संबंधित लेखा परीक्षा अधिकाऱ्याला व वित्त विभागाला पाठवावी व अशा मंजुरी आदेशांमध्ये वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८, भाग-२ मधील संबंधित वित्तीय शक्तींचा अनुक्रमाक / शासन निर्णयाचा क्रमांक, दिनांक व त्यासोबतच्या परिशिष्टातील वित्तीय शक्तींचा अनुक्रमांक यांचा स्पष्ट उल्लेख करावा.

३. विहित केलेल्या मर्यादेपेक्षा जास्त खर्च अपेक्षित असल्यास किंवा विहित अटी पूर्ण होत नसतील तर अशा प्रस्तावास वित्त विभागाची (संबंधित व्यय कार्यासनाची) वित्तीय मंजुरी आवश्यक राहील.

४. विमा संचालनालयाकडून निर्गमित करण्यात आलेल्या मंजुरी आदेशाचा प्रशासकीय विभागाकडून नियतकालिक आढावा घेण्यात येईल. त्याचप्रमाणे विमा संचालक यांनीसुद्ध त्यांच्या कनिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या बाबतीत असाच आढावा घ्यावा.

५. या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या परिशिष्टातील वित्तीय शक्ती वित्तीय अधिकार नियम पुस्तका, १९७८, भाग-२ द्वारा प्रदान करण्यात आलेल्या वित्तीय शक्तींचा एक भाग म्हणून समजण्यात याव्या. ज्यावेळी भाग-२ चे प्रकाशन छापले जाईल त्यावेळी त्यात या शक्तींचा अंतर्भाव करण्यात येईल.

६. हा शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२३१/१९/विनियम, दि.२१.१२.२०१९ आणि क्र.२५५(अ)/२०२०/विनियम, दि.२८.०८.२०२० अन्वये दिलेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२०१०१९१६०५४९०५०५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वि. रं. दहिफळे)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत :-

- १) महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२, (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), मुंबई / नागपूर.
- २) संचालक, विमा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ३) संचालक, लेखा व कोषगारे, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

- ४) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- ५) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
- ६) जिल्हा कोषागार अधिकारी, नागपूर.
- ७) मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त) यांचे खाजगी सचिव.
- ८) मा.राज्यमंत्री (वित्त) यांचे खाजगी सचिव.
- ९) अपर मुख्य सचिव (वित्त) / प्रधान सचिव (ले.व को.) / सचिव (व्यय) यांचे स्वीय सहायक.
- १०) कक्ष अधिकारी (विनियम / प्रशासन-४), वित्त विभाग.
- ११) निवडनस्ती (विमा प्रशासन).

शासन निर्णय, वित्त विभाग क्र.संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.४३/विमा प्रशासन, दिनांक १९ ऑक्टोबर, २०२०

विमा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या कार्यालयातील अधिकाऱ्यांना प्रस्तावित करण्यात आलेले वित्तीय अधिकार दर्शविणारे विवरणपत्र

वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८, भाग-२

अ. क्र.	नियम क्रमांक	शक्तीचे वर्णन	अधिकाराचा वापर करण्यास सक्षम असलेले अधिकारी	प्रदान केलेल्या अधिकाराची मर्यादा.	अधिकार प्रदानाच्या अटी
१	२	३	४	५	६
१.	-	विविध प्रकारच्या विमा प्रकरणातील पुनर्विमाकार / सहविमाकार यांना विमाहप्त्याचे प्रदान मंजूर करणे.	१) संचालक २) सह संचालक ३) उप संचालक ४) सहाय्यक संचालक	१) पूर्ण अधिकार २) रु. ५० लक्ष पर्यंत ३) रु. २५ लक्ष पर्यंत ४) रु. १० लक्ष पर्यंत	पुनर्विमा व सहविमा संबंधीच्या अटी व शर्ती तसेच मार्गदर्शक तत्वांच्या अधीन राहून शक्तींचा वापर करण्यात यावा.
२.	-	सर्व प्रकारच्या विमा व्यवसायासंबंधीचे विमा दावे मंजूर करणे आणि विमाहप्त्याचा परतावा देणे.	१) प्रशासकीय विभाग २) संचालक ३) सह संचालक ४) उप संचालक ५) सहाय्यक संचालक ६) कनिष्ठ तांत्रिक अधिकारी	१) पूर्ण अधिकार २) ५ कोटी पर्यंत ३) रु.५० लक्ष पर्यंत ४) रु.२५ लक्ष पर्यंत ५) रु.५ लक्ष पर्यंत ६) रु.१ लक्ष पर्यंत	ज्या दाव्याचे प्रदान अनुग clue करावयाचे आहे असे दावे आणि ज्या दावांमध्ये कार्यपद्धतीविषयक महत्त्वाच्या उणिवा असतील असे दावे अंतिमतः निकालात काढताना विमा संचालकांनी वित्त विभागाची संमती घेणे आवश्यक राहील.
३.	-	शासकीय विमा निधीच्या जोखमेच्या मर्यादेची धारणाशक्ती ठरविणे आणि सदर धारणाशक्ती मर्यादेपलीकडील विविध जोखमा यांच्या संदर्भात भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळ	१) प्रशासकीय विभाग २) संचालक	१) पूर्ण अधिकार. २) विहित अटींच्या अधीन राहून पूर्ण अधिकार	अ] या शक्तीचा वापर करताना विमा संचालकांनी शासनाने वेळोवेळी संमत केलेल्या धारणा शक्तीच्या विहित मर्यादांचे पालन करावे. परंतुक :- हया धारणा शक्तीच्या मर्यादा अलीकडे किंवा पलीकडे ३० टक्के पर्यंत

अ. क्र.	नियम क्रमांक	शक्तीचे वर्णन	अधिकाराचा वापर करण्यास सक्षम असलेले अधिकारी	प्रदान केलेल्या अधिकाराची मर्यादा.	अधिकार प्रदानाच्या अटी
१	२	३	४	५	६
		किंवा त्यांच्या दुख्यम कंपन्यांबरोबर सहविमा करणे किंवा पुनर्विमा करणे.			बदलण्यास विमा संचालक सक्षम राहतील. ब] तातडीच्या प्रकरणांमध्ये प्रशासकीय विभागाची पूर्व संमती गृहीत धरून तात्काळ कृती करण्यास विमा संचालक सक्षम राहतील; परंतु अशा प्रकरणी सत्वर कार्योत्तर मंजूरी मिळविणे आवश्यक राहील. क] धारणा शक्तीच्या मर्यादेमध्ये विमा संचालकांनी केलेले फेरबदल वार्षिक अहवालामध्ये दर्शवण्यात यावे.
४.	-	सहविमा अथवा पुनर्विमा तत्वावर इतर कंपन्यांकडे विमा व्यवहार सुपूर्द करणे.	संचालक	शासनाने संमत केलेल्या धारण शक्तीच्या मर्यादेच्या अधीन राहून पूर्ण अधिकार	--
५.	-	भारत सरकारच्या वित्त मंत्रालयाला किंवा विमा नियंत्रक [I.R.D.A] याना नोंदणी शुल्क प्रदान करणे.	संचालक	पूर्ण अधिकार	विमा अधिनियम, १९३८ व भारतीय विमा विनियम व विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९९९ मधील अटीचे अनुपालन करण्यात यावे.
६.	-	प्रशुल्क सल्लागार समितीकडे भरावयाच्या शुल्काच्या रकमेस मंजूरी देणे	आवश्यकता नसल्याने ही शक्ती वगळण्यात आलेली आहे.		

अ. क्र.	नियम क्रमांक	शक्तीचे वर्णन	अधिकाराचा वापर करण्यास सक्षम असलेले अधिकारी	प्रदान केलेल्या अधिकाराची मर्यादा.	अधिकार प्रदानाच्या अटी
१	२	३	४	५	६
७.	-	विमा संचालनालयाच्या कायदेविषयक कामाच्या संदर्भात नियुक्त केलेले जिल्हा शासकीय वकील / अधिवक्ता / समुपदेशी यांना फी मंजूर करणे	संचालक	पूर्ण अधिकार	<p>१] या बाबतचा खर्च मंजूर अनुदानांतून भागविण्यात यावा.</p> <p>२] विधी अधिकारी नियमांमधील तरतुदींचे व अटींचे अनुपालन करण्यात यावे.</p> <p>३] समुपदेशी / अधिवक्ता यांची नेमणूक एकत्र विधी व न्याय विभागाने संमत केलेल्या पैनेलवरुन किंवा असे पैनेल उपलब्ध नसेल तर विधी व न्याय विभागाच्या सल्ल्याने करण्यात यावी.</p> <p>४] वकिलांना / अधिवक्त्यांना / समुपदेशींना प्रदान करावयाच्या फीच्या दराची अनुसूची विधी व न्याय विभागाच्या सहमतीने तयार करण्यात यावी.</p>
८.	-	"सर्वसाधारण विमा व्यवसाय" या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करणे किंवा विमा व्यवसायाशी निगडीत विषयांतील प्रशिक्षणासाठी संचालनालयांतील कर्मचारी / अधिकारी यांना प्रतिनियुक्त करणे.	१) प्रशासकीय विभाग २) संचालक	१] पूर्ण अधिकार २] प्रतिवर्षी रु.५.०० लाख पर्यंत या वित्तीय मर्यादेच्या अधीन राहून पूर्ण अधिकार	<p>१] याबाबतचा खर्च मंजूर अनुदानांतून भागविण्यात यावा.</p> <p>२] आपल्या अशिलासाठी/ ग्राहकासाठी पाठ्यक्रम आयोजित करण्याचा अधिकार विमा संचालकांना राहील. परंतु, या संबंधीची अट अशी की, कोणत्याही एका प्रशिक्षण वर्गावरील खर्च रु.५०,०००/- पेक्षा जास्त असता कामा नये.</p> <p>३] भारतीय विमा संस्था / भारतीय</p>

अ. क्र.	नियम क्रमांक	शक्तीचे वर्णन	अधिकाराचा वापर करण्यास सक्षम असलेले अधिकारी	प्रदान केलेल्या अधिकाराची मर्यादा.	अधिकार प्रदानाच्या अटी
१	२	३	४	५	६
				<p>सर्वसाधारण विमा महामंडळ आणि विमाविषयक प्रशिक्षण देणाऱ्या तत्सम संस्थेकडे विमा संचालनालयातील कर्मचारी / अधिकारी यांना प्रशिक्षणास पाठविण्यात यावे. परंतु या संबंधीची अट अशी की, अर्थसंकल्पामध्ये या प्रयोजनासाठी स्वतंत्र /निराळी / विशिष्ट अशी आर्थिक तरतुद करण्यात आलेली असली पाहिजे.</p> <p>४] विमा व्यवसायांतील एखाद्या विशिष्ट शाखेतील प्रशिक्षणासाठी कर्मचाऱ्यांची / अधिकाऱ्यांची निवड करताना विमा संचालकानी स्वविवेकाने निर्णय घेताना त्या कर्मचाऱ्याचा / अधिकाऱ्याचा एकंदर कल आणि स्वाभाविक प्रवृत्ती विचारात घ्यावी.</p> <p>५] कर्मचाऱ्याला / अधिकाऱ्याला प्रशिक्षणासाठी पाठविल्यामुळे निर्माण होणारे रिक्त पद भरण्यात येऊ नये.</p> <p>६] आवश्यक तेवढया कर्मचारीवृदाला / अधिकाऱ्यांना क्रमाक्रमाने व नियत कालांतराने प्रशिक्षण देण्याच्या दृष्टीने समयबद्ध कार्यक्रम आखण्यात यावा.</p>	

अ. क्र.	नियम क्रमांक	शक्तीचे वर्णन	अधिकाराचा वापर करण्यास सक्षम असलेले अधिकारी	प्रदान केलेल्या अधिकाराची मर्यादा.	अधिकार प्रदानाच्या अटी
१	२	३	४	५	६
९		विमा व्यवसाय हाताळण्या संबंधात केंद्र शासनाकडून विविध बाबींवर वेळोवेळी आकारण्यात येणारे शुल्क व वस्तू व सेवाकर [Goods & service tax] प्रदान करणे	विमा संचालक	पूर्ण अधिकार	<p>१] विमा अधिनियम, १९३८ व भारतीय विमा विनियम व विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९९९ मधील अटींचे अनुपालन करण्यात यावे.</p> <p>२] केंद्र शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशांचे व नियमांचे अनुपालन करण्यात यावे.</p>
१०		आग, सागरी व संकीर्ण विमा प्रकाराखाली विमाजोखीम स्वीकारून विमापत्रक निर्गमित करणे तसेच, विमापत्रकाचे नूतनीकरण करणे.	१) संचालक २) सह संचालक ३) उप संचालक ४) सहाय्यक संचालक ५) कनिष्ठ तांत्रिक अधिकारी	१) पूर्ण अधिकार २) रु. १० कोटी पर्यंत ३) रु. ५ कोटी पर्यंत ४) रु. १ कोटी पर्यंत ५) रु. २५ लक्ष पर्यंत *विमापत्रकाच्या नूतनीकरण / पृष्ठांकन पूर्ण अधिकार कनिष्ठ तांत्रिक अधिकारी यांच्याकडे राहतील.	विमा जोखीम स्वीकारण्या संबंधीच्या अटी व शर्ती तसेच मार्गदर्शक तत्त्वांच्या अधीन राहून शक्तींचा वापर करण्यात यावा.